

בס"ד, ט' אייר התשפ"ו

מנחות ק"ה – נדרים לא ברורים, שכחת סוג המנחה, וקמיצה על תנאי

שאלות:

1. חיים נדר להביא מנחה מיוחדת לבית המקדש, מה הוא צריך להביא?

המנחה המיוחדת

הגמרא ממשיכה לברר את דברי רבי יהודה במשנה, שמי שנדר "מנחה" סתם, צריך להביא מנחת סולת כי היא המיוחדת שבמנחות.

- הברייתא הסבירה שרבי יהודה קורא לה "מיוחדת" כי היא הראשונה שמופיעה בתורה. הגמרא מקשה: למה מי שנודר "עולה" סתם מביא כבש, (כפי שאומרת המשנה בדף ק"ז לקמן), ולא מביא פר (בן בקר), שהוא הקרבן הראשון שמוזכר בפרשת עולה? ורבי יהודה לא חולק שם!
- הגמרא מתרצת שבאמת הטעם של רבי יהודה הוא לא סדר הכתוב בתורה, אלא מנחת סולת מיוחדת כי אין לה "שם לוואי". היא נקראת פשוט "מנחה". לשאר המנחות יש שמות נלווים, כמו "מנחת מחבת" או "מרחשת", אבל מנחת סולת היא המנחה הבסיסית. ומה שהברייתא ציינה שהיא מופיעה ראשונה בתורה, זהו רק "סימנא בעלמא" כדי לזכור בקלות שמדובר במנחת סולת, אבל זה לא הסיבה לחיוב.

2. גברי נדר להביא 'מיני מנחות' כמה סוגי מנחות הוא צריך להביא?

"מיני מנחה" רבים או יחיד

- רב פפא מסתפק בדינו של אדם שהשתמש בלשון מעורבת של יחיד ורבים בנדרו, ואמר: "הרי עלי מיני מנחה" (השילוב של "מיני" – לשון רבים, עם "מנחה" – לשון יחיד).
- האם המילה "מיני" היא העיקר? ועליו להביא לפחות שתי מנחות. והסיבה שנקט בלשון יחיד ("מנחה") היא, שכל סוגי המנחות יחד מכונים בתורה בשם כללי "תורת המנחה".
  - לחילופין אולי המילה "מנחה" היא העיקר? והסיבה שנקט בלשון "מיני" היא כדי לומר שהוא מקבל על עצמו להביא "אחד ממיני המנחה".
  - הגמרא מנסה לדייק מהלשונות השונים במשנה (כמו ההבדל בין "מנחה", "מין מנחה", או "מנחות"), אבל הדיוקים סותרים זה את זה: פעם אחת נראה שדיוק הלשון מחייב שתי מנחות, ופעם אחרת נראה שהוא מחייב רק אחת. לכן מהמשנה אין הוכחה ברורה.
  - הגמרא מנסה לדייק מברייתא, שאומרת שמי שנדר 'מין מנחות' מביא שתי מנחות ממין אחד ומי שנדר 'מיני מנחות' מביא שתי מנחות משני מינים. ולכן לכאורה מי שנדר 'מיני מנחה' צריך להביא רק מנחה אחת!
- אבל הגמרא דוחה את הדיוק, כי ייתכן שהברייתא היא בשיטת רבי שמעון, שמתיר להביא מנחה אחת של מאפה תנור שמורכבת משני סוגים (חצי חלות וחצי רקיקין), וזה כוונת הביטוי לשיטתו "מיני מנחה" מנחה אחת שיש בה שני מינים. אבל לפי חכמים,

שסוברים שאי אפשר לערבב שני מינים במנחה אחת, אולי הביטוי "מיני מנחה" יחייב את האדם להביא שתי מנחות שונות. והבעיה לא נפתרה.

3. מנחם שכח כמה חלות וכמה רקיקים הוא נדר למנחת מאפה תנור, מה עושים?

שכחת סוג המנחה

המשנה אמרה שאדם שנדר מנחה ספציפית ושכח איזו – יביא את חמשת המינים (סולת, מחבת, מרחשת, ומאפה תנור אחת חלות ואחת רקיקין) כדי לצאת מהספק.

○ **רבי ירמיה שאל** למה צריך להביא רק חמש מנחות? סימן שמשנתנו לא סוברת **כרבי שמעון!** שאפשר להביא מנחת מאפה שהיא חציה חלות וחציה רקיקין. כי אז אפילו לשיטת **רבי יהודה** (שסובר שכל מנחה באה רק 10 לחמים, ולא 12 **כרבי מאיר**, כפי שראינו בדף עו), יש להסתפק בהרבה יותר מחמש אפשרויות. לפי החשבון הזה, היה עליו להביא 14 מנחות שונות כדי לכסות את כל השילובים האפשריים! כי צריך להוסיף כל שילוב אפשרי בין חלות ורקיקים, כמו רקיק אחד ו 9 חלות, 2 רקיקים ו 8 חלות וכך הלאה 9 אפשרויות. ובסה"כ 14.

○ **אביי מתרץ** שהמשנה יכולה ללכת אפילו כשיטת **רבי שמעון** שאפשר לשלב חלות ורקיקים, על ידי העיקרון של "להביא ולהתנות". כלומר, האדם מביא את חמש המנחות הבסיסיות ובתוכן 10 חלות ו 10 רקיקים, ומתנה עליהן שאם נדר שילוב מסוים – חלק מהמנחות הללו יצטרפו לחובתו והשאר יהיו נדבה.

▪ **אביי** מביא ראיה **מרבי שמעון**, שסובר שמי שהיה גם ספק נזיר טמא וספק נזיר טהור, וגם ספק מצורע מוחלט, שהוא יכול להביא קורבן אשם רק אחרי 60 יום (כי צריך להמתין על ימי נזירותו, רק אחרי שברור לו בוודאות שנטהר מספק טומאת מת וטומאת מצורע ואחרי כל התגלחות) ומתנה על הקרבן: "אם אני מצורע – זהו אשמי, אבל אם אינני מצורע – קורבן זה יהיה שלמי נדבה". ויש לספק קרבן האשם ספק שלמים הזה, דינים מיוחדים לשחיטה, אכילה, סמיכה ותנופה.

▪ ולמרות שבזבחים אמרנו, **שרבי שמעון** מתיר להתנות רק בדיעבד במקרה קשה כזה, שאם לא נאפשר תנאי, המצורע לא יוכל לאכול יותר בקדשים. זה דווקא בקורבנות בהמה שאם אדם מתנה, הוא נאלץ לאכול את הקורבן בזמן הקצר של אשם, ובכך הוא גורם לקורבן שאולי הוא שלמים, להיפסל מהר יותר ("הבאת קודש לבית הפסולי").

אבל במנחות, המצב שונה: כי כל סוגי המנחות נאכלות תמיד לאותו פרק זמן (יום ולילה), ואין נזק בתנאי. לכן, מותר לכתחילה להביא את חמש המנחות ולהתנות עליהן כדי לקיים את נדרו ששכח.

4. שלמה כהן קמץ ממנחה מעורבת של חלות ורקיקים, ויצא לו בקומץ רק רקיקים, זה תקין?

קמיצה על תנאי

רב פפא מקשה על שיטת **אביי** איך מבצעים את התנאי בנדרי מנחה שבהם קיים ספק:

○ **רב פפא שאל** למה מותר לאדם להביא שתי מנחות נפרדות (עשר חלות ועשרה רקיקין) כדי לצאת ידי חובת ספק בנדר אחד? הרי בצורה כזו הוא משתמש בשני עשרונים של

סולת. אחד לכל מנחה ובשני לוגים של שמן, ובפועל הוא מביא לנדרו קצת מהעשרון הזה וקצת מהעשרון הזה, אבל הנדר המקורי שלו היה רק עשרון אחד ולוג אחד!

○ **אביי משיב** ששמענו את **רבי שמעון סובר** שאם אדם נדר מנחה, והפריש שני עשרונות שונים או שני לוגים שונים, ואמר חצי מזה וחצי מזה לחובתי והשאר נדבה – הוא יצא ידי חובה (**רש"י** אומר שלא ידוע לנו היכן אמר את זה **רבי שמעון**). לכן, ריבוי הכמות לצורך התנאי לא פוסל את קיום הנדר המקורי.

○ הגמרא **מקשה** איך הכהן מבצע את ה"קמיצה". אם האדם נדר מנחה שמורכבת מחצי חלות וחצי ריקין, הכהן היה אמור לקחת קומץ אחד שכולל את השילוב שלהם יחד. אבל כאן, כשהם מובאים כשתי מנחות נפרדות כדי לצאת מהספק, הכהן לא יכול לקחת קומץ אחד משני הכלים בו-זמנית.

○ הגמרא **מתרצת**: שהכהן קומץ פעמיים – פעם אחת מכלי החלות ופעם אחת מכלי הריקין – ומתנה תנאי:

▪ אם האדם היה חייב רק חלות (או רק ריקין) – הקומץ שנלקח מהסוג הנכון הוא הקובע, והקומץ השני נחשב לנדבה.

▪ אם האדם היה חייב מנחה מעורבת של חצי חלות וחצי ריקין – אז לכאורה הוא צריך קומץ אחד עבור השילוב של החלות והריקין. הגמרא **אומרת** שהוא עדיין מביא קומץ מהחלות עבור מנחה אחת (החובה) וקומץ מהריקין עבור המנחה השניה (הנדבה). והתנאי מחשיב כל אחד מהקמצים כאילו הוא קמץ משני הסוגים (**רבינו גרשום**).

○ הגמרא **מקשה** על זה הרי במקרה של שילוב, הקומץ צריך להכיל משני הסוגים, שפותתים את החלות והריקין בכלי אחד, וקומצים משניהם קומץ אחד. הגמרא **מתרצת** ששמענו **שרבי שמעון אמר** (לעיל בדף סג) שאם לכהן יצא שהוא קמץ מהכלי המשותף רק מסוג אחד על שניהם – יצא.

והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.